

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA PEDAGOGIKY

EVALVÁCIA METODOLOGICKÝCH STRATÉGIÍ HODNOTENIA
VÝSLEDKOV PEDAGOGICKEJ INTEGRÁCIE

Bakalárska práca

2012

Michaela Galbavá

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA PEDAGOGIKY

EVALVÁCIA METODOLOGICKÝCH STRATÉGIÍ HODNOTENIA
VÝSLEDKOV PEDAGOGICKEJ INTEGRÁCIE

Bakalárska práca

Študijný program: Pedagogika

Študijný odbor: 1.1.4 pedagogika

Školiace pracovisko: Nitra

Školiteľ: PaedDr. Erik Žovinec, PhD.

Nitra 2012

Michaela Galbavá

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Pedagogická fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Michaela Galbavá
Študijný program: pedagogika (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st.,
externá forma)
Študijný odbor: 1.1.4 pedagogika
Typ záverečnej práce: Bakalárska práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský

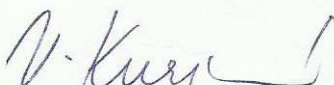
Názov: Evalvácia metodologických stratégií hodnotenia výsledkov pedagogickej integrácie

Anotácia: Práca sa zaoberá otázkou ako hodnotiť kvalitatívne a kvantitatívne výsledky pedagogickej integrácie na našich školách. Práca analyzuje doposiaľ uplatňované metodologické prístupy evalvácie integrácie u nás a vo svete. Cieľom práce je tvorba nástroja na hodnotenie škôl z hľadiska dosiahnutých výsledkov pri integrácii žiakov s ŠVVP.
Key question of work is how we can evaluate quality of scholl inclusion in all areas. Work deals with metodological tools (Slovakian, EU, US) for quality inclusive environment.

Školiteľ: PaedDr. Erik Žovinec, PhD.
Oponent: prof. PhDr. Peter Seidler, CSc.
Katedra: KPG - Katedra pedagogiky
Vedúci katedry: prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.

Dátum zadania: 27.09.2010

Dátum schválenia: 12.10.2010

prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.
vedúci/a katedry

Pod'akovanie

Touto cestou sa chcem poďakovať PaedDr. Erikovi Žovinecovi, PhD. za cenné rady, ktoré mi poskytol pri vypracovávaní mojej bakalárskej práce.

V Nitre 19. marca 2012

.....
Michaela Galbavá

Abstrakt

GALBAVÁ, Michaela: Evalvácia metodologických stratégií hodnotenia výsledkov pedagogickej integrácie. [Bakalárska práca]/ Michaela Galbavá.- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, fakulta pedagogiky. – Školiteľ: PaedDr. Erik Žovinec, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár pedagogiky. Nitra, 2012. 34 s.

Bakalárska práca sa zaoberá otázkou hodnotenia kvalitatívnych a kvantitatívnych výsledkov pedagogickej integrácie u nás. V práci analyzujeme školskú integráciu, jej organizáciu a legislatívne ustanovenia u nás a vo svete.. Súčasťou práce je rozpracovaný nástroj hodnotenia škôl z hľadiska dosiahnutých kvantitatívnych a kvalitatívnych výsledkov pri integrácii žiakov s špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Kľúčové slová:

Integrácia, školská integrácia, inklúzia, žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,

Abstract

GALBAVÁ, Michaela: Evaluation of methodological strategies, evaluation of results educational integration. [Bachelor thesis]/ Michaela Galbavá.- Constantine the Philosopher university in Nitra, faculty of Education. – Supervisor: Mgr. Erik Žovinec, PhD. Level of qualification: Bachelor of Education. Nitra, 2012, 34 s.

This bachelor thesis deals with the issue of qualitative and quantitative evaluation of the results of the school integration in our country. This thesis analyzes school integration, its organization and legislative provisions in our country and the world . This thesis contains tool for assessing schools in terms of quantitative and qualitative results in the integration of pupils with special educational needs.

Keywords:

Integration, school integration, inclusion, pupils with special educational need,

Obsah

Úvod.....	8
1 Súčasný stav skúmanej problematiky	9
1.1 Integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežných základných a stredných škôl	9
1.1.1 Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.....	9
1.1.2 Poradenské zariadenia.....	12
1.2 Školská integrácia u nás a vo svete.....	13
1.2.1 Školská integrácia na Slovensku.....	13
1.2.2 Školská integrácia v Rakúsku	16
1.2.3 Školská integrácia v Nemecku.....	17
1.2.4 Školská integrácia v Taliansku	18
1.2.5 Školská integrácia v Holandsku.....	18
1.2.6 Školská integrácia vo Švédsku	18
1.2.7 Školská integrácia v USA.....	19
1.3 Organizácia výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	23
1.3.1 Organizácia výchovy a vzdelávania v špeciálnej triede	23
1.3.2 Organizácia výchovy a vzdelávania individuálne integrovaného žiaka	24
2 Nástroj na hodnotenie škôl z hľadiska dosiahnutých výsledkov pri integrácii žiakov s špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	29
2.1 Hodnotenie kvantitatívnych výsledkov pedagogickej integrácie	29
2.2 Technika SWOT analýzy pri zisťovaní a posudzovaní kvality školy.....	30
2.3 Možnosti hodnotenia kvality začlenenia.....	32
2.3.1 Index inklúzie	32
2.3.2 Etnografické skúmanie	34
2.3.3 Specialink	34
Záver	36
Zoznam použitej literatúry	38

Úvod

Vplyvom silnejúcej potreby humanizácie a zvyšujúcich sa nárokov na edukáciu je nutné sa zamýšľať nad novými prístupmi a formami výchovy a vzdelávania bez rozdielu pohlavia, rasy, či zdravia. Často používaným pojmom sa stáva integrácia. Jej uplatňovanie v školskom prostredí má priamy súvis so základnými právami človeka. Právo vzdelávať sa majú i žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, preto je nevyhnutné vytvárať im na našich školách čo najlepšie podmienky, vzhľadom na ich fyzické a psychické možnosti. Pri integrácii sa uplatňujú rôzne metodologické prístupy, ktoré budeme v práci rozoberať.

Prvá podkapitola sa zaoberá integráciou žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežných základných a stredných škôl. Zahŕňa základné pojmy a usmernenia.

Druhá podkapitola analyzuje doposiaľ uplatňované metodologické prístupy evaluácie, integrácie u nás a vo svete. Analyzovali sme školskú integráciu v Rakúsku, Nemecku, Taliansku, Holandsku, Švédsku a v USA.

Organizácia výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je spracovaná v tretej podkapitole. Rozčlenená je na výchovu a vzdelávanie v špeciálnych triedach a individuálne integrovaných žiakov.

Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky vznikol na základe preštudovania dostupnej literatúry a platnej legislatívy.

Základom boli práce E. Žovince - Inklúzia žiakov so špeciálnymi potrebami vo vzdelávaní a výchove,

Seidlera, P., Kurincovej, V. - Východiská školskej integrácie žiakov s poruchami (nielen) učenia a P. Seidlera - Integrácia výnimočného žiaka do školy bežného typu.

Cieľom práce je tvorba nástroja na hodnotenie škôl z hľadiska dosiahnutých výsledkov pri integrácii žiakov s špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Tento nástroj je rozpracovaný v druhej kapitole práce formou SWOT analýzy, etnografického skúmania, indexu inklúzie a škály SpeciaLink vytvorenej kanadským vzdelávacím centrom, ktoré nám slúžia na zisťovanie informácií posudzovania a zvyšovania kvality školy. Po stránke kvantitatívnych výsledkov je spracované hodnotenie, ktoré je možné iba na základe najkvalitnejších meracích nástrojov.

1 Súčasný stav skúmanej problematiky

1.1 Integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežných základných a stredných škôl

„Článok 5 Deklarácie práv dieťaťa jasne stanovuje, že dieťaťu, ktoré je telesne, zmyslovo, mentálne alebo sociálne znevýhodnené, musí byť zabezpečená výchova, vzdelávanie a špeciálna starostlivosť v súlade s jeho potrebami.“ (Schwartzová, 2005)

1.1.1 Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Podľa § 2 školského zákona z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov je dieťaťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami dieťa alebo žiak:

- žiak so zdravotným znevýhodnením dieťa so zdravotným postihnutím
- dieťa, žiak, chorý alebo zdravotne oslabený, s vývinovými poruchami a s poruchou správania alebo žiak s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom.
- žiak vzdelávajúci sa v školách pri zdravotníckych zariadeniach, s poruchou aktivity a pozornosti; dieťa alebo žiak s vývinovou poruchou učenia,
- žiak, dieťa s poruchou správania, s narušením funkcií v oblasti emocionálnej alebo sociálnej
- žiak, dieťa zo sociálne znevýhodneného prostredia, žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka

- žiak, dieťať s nadaním , ktorý má nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu, alebo v týchto oblastiach dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výkony
- žiaci, ktorí majú zariadením výchovného poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, okrem detí umiestnených do špeciálnych výchovných zariadení na základe rozhodnutia súdu.

Podľa §3 ods.2 zákona č. 29/1984 Zb. (školského zákona) je žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

- žiak s mentálnym, telesným, sluchovým alebo zrakovým postihnutím
- žiak zdravotne oslabený a chorý
- žiak s narušenou komunikačnou schopnosťou
- žiak s autizmom, žiak s vývinovými poruchami učenia alebo správania sa
- žiak s ťažkým mentálnym postihnutím, umiestnený v domove sociálnych služieb, žiak s poruchami psychického alebo sociálneho vývinu

Zákomom č.5/2005 Z. z. sem boli zaradení aj žiaci intelektovo nadaní.

Špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba – je požiadavka na úpravu podmienok, obsahu, foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní pre žiaka, ktoré vyplývajú z jeho zdravotného znevýhodnenia alebo jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, uplatnenie ktorých je nevyhnutné na rozvoj schopností alebo osobnosti žiaka a dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti (§ 2 písm. i) školského zákona) 2008.

Ak žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami nie je vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací program, nie je evidovaný ako integrovaný žiak.

Príklad:

žiak s telesným postihnutím môže byť oslobodený od telesnej výchovy, ale v ostatných predmetoch sa vzdeláva so svojimi spolužiakmi. v dokumente Školská integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v špeciálnych triedach ZŠ vypracovanom Štátnou školskou inšpekciou s.4 a 5:

Kategórie žiakov so ŠVVP

1. žiak so zdravotným znevýhodnením

- a) žiak so zdravotným postihnutím
  - b) žiak chorý alebo zdravotne oslabený
  - c) žiak s vývinovými poruchami
  - d) žiak s poruchou správania
- aa) žiakom so zdravotným postihnutím je žiak s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími vývinovými poruchami alebo s viacnásobným postihnutím
- bb) žiakom chorým alebo zdravotne oslabeným je žiak s ochorením, ktoré je dlhodobého charakteru a žiak vzdelávajúci sa v školách pri zdravotníckych zariadeniach, 5
- cc) žiakom s vývinovými poruchami je žiak s poruchou aktivity a pozornosti, žiak s vývinovou poruchou učenia,
- dd) žiakom s poruchou správania je žiak s narušením funkcií v oblasti emocionálnej alebo sociálnej okrem žiaka s poruchou aktivity a pozornosti a žiaka s vývinovou poruchou učenia.

2. žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia

Žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia je žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti.

3. žiak s nadaním

Žiakom s nadaním je žiak, ktorý má nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu alebo v týchto oblastiach dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výkony a prostredníctvom výchovy a vzdelávania sa jeho nadanie cielene rozvíja.

Za žiaka so zdravotným znevýhodnením v základnej škole alebo strednej škole je možné považovať len takého žiaka, ktorému príslušné poradenské zariadenie po diagnostických vyšetreniach vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu (§ 11 ods. 10 písm. c) zákona č.245/2008 Z. z.)“.

Pod pojmom integrovaný žiak môžeme rozumieť:

Integrovaný žiak je žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý bol prijatý do základnej školy alebo strednej školy na základe písomného vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva, po poradenským zariadením vykonaných diagnostických vyšetreniach.

Žiak s vývinovými poruchami učenia alebo správania môže byť evidovaný a vykázaný ako integrovaný aj na základe písomného vyjadrenia pedagogicko-psychologickej poradne.

(§ 32b, ods.(1) zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č.365/2004 Z. z.).

Zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva sú špeciálnopedagogická poradňa a detské integračné centrum.

1.1.2 Poradenské zariadenia

Podľa § 130 školského zákona z roku 2008 sú zariadenia výchovného, psychologického a špeciálnopedagogického poradenstva a prevencie (ďalej len „poradenské zariadenie“) základnými zložkami systému výchovného poradenstva a prevencie, ktorých súčasťou je

- a) centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,
- b) centrum špeciálno-pedagogického poradenstva

1.

V školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie sa vykonáva najmä psychologická, pedagogická, špeciálnopedagogická vrátane logopedickej a liečebno-pedagogickej činnosti a sociálna činnosť zameraná na optimalizáciu výchovného, vzdelávacieho, psychického, sociálneho a kariérneho vývinu detí od narodenia až po ukončenie prípravy na povolanie. Osobitnú starostlivosť venujú deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Poradenské služby poskytujú aj zákonným zástupcom detí a pedagogickým zamestnancom.

2.

Diagnostické centrum, ktoré podľa školského zákona z roku 2008 patrí medzi špeciálne výchovné zariadenia poskytujúce diagnostickú, psychologickú, psychoterapeutickú, výchovno-vzdelávaciu starostlivosť.

Podľa § 121 poskytujú poradenské služby zariadeniam, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť alebo ochranná výchova, ak o ne požiadajú a zabezpečujú diagnostiku, Vypracovávajú diagnostické správy o dieťati, ktoré slúžia ako vstupný podklad zariadeniu, v ktorom sa vykonáva výchova.

Odporúčania Európskej únie v roku 2006 zdôrazňujú postupnú zmenu špeciálnych škôl na zdrojové centrá špeciálnopedagogického poradenstva. Táto transformácia má prebiehať prostredníctvom Európskej agentúry pre špeciálne vzdelávanie. Tieto centrá poskytujú odbornú-metodickú pomoc prostredníctvom odborných pracovníkov špeciálnych škôl. Konceptia špeciálnopedagogického poradenstva bola schválená uznesením vlády SR č. 282 zo dňa 21. marca 2007.

1.2 Školská integrácia u nás a vo svete

Výchovu a vzdelávanie žiakov so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami v bežných školách môžeme definovať ako školskú integráciu. Napriek tomu, že uvedený termín sa už nenachádza v školskom zákone z roku 2008, je používaný mnohými autormi. Ako príklad uvádzame prehľad školskej integrácie vo vybraných krajinách.

1.2.1 Školská integrácia na Slovensku

Cieľom edukácie je začlenenie žiaka do spoločnosti a prijatie sociálnej roly, v prípade žiaka so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami je to obzvlášť náročná úloha, ktorou sa musia učitelia potrápiť. Integrácia žiakov so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami do bežného života sa uskutočňuje pedagogickou integráciou. Ako uvádza Grofčíková S. (2007), pedagogická integrácia zahŕňa školskú a mimoškolskú inklúziu, pôsobenie rodiny, kultúrnych a osvetových inštitúcií, ktorých cieľom je integrácia žiakov so špeciálnymi edukačnými potrebami. Vo všeobecnosti je integrácia chápaná ako spájanie častí do celku, teda jej cieľom je začleňovanie výnimočných ľudí do spoločnosti. V súčasnosti sa používa už vyššie spomenutý pojem inklúzia (začleňovanie). Ako uvádza Jesenský, J. (2000), integrácia je niekedy nahrádzaná pojmom inklúzia, tiež uvádza,

že inklúzia vyjadruje akt umiestňovania do skupiny, školy a integrácia predstavuje spoločné fungovanie vo vnútri inštitúcie.

Rozdiel medzi integráciou a inklúziou možno podľa Žovinca, E. (2007), môžeme chápať v tom, že integrácia je orientovaná na jedinca so špeciálnymi potrebami a skupinu, inklúzia na skupinu a komunitu.

Podľa Bartoňovej, M. 2007, sa pojmy integrácia a inklúzia začali používať od konania Svetovej konferencie špeciálneho vzdelávania. Konferencia sa konala v roku 1994 v Salamance. Zástupcovia 92 krajín a 25 medzinárodných organizácií sa dohodli na rámcových podmienkach vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Pod pojmom integrácia môžeme tiež rozumieť: „integráciu chápeme ako dynamický, postupne sa rozvíjajúci pedagogický jav, v ktorom dochádza k partnerskej spolupráci postihnutých a intaktných na úrovni vzájomne vyváženej adaptácie počas ich výchovy a vzdelávania a pri ich aktívnom podiele na riešení výchovnovzdelávacích situácií (Jesenský J., 1995, s. 15, cit. použil Seidler, P., Kurincová, V. 2005).

Školský zákon definuje školskú integráciu ako „výchova a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v triedach škôl a školských zariadení určených pre žiakov bez špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb (§ 2 písm. s) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov – ďalej len „školský zákon“).

§32 Antidiskriminačného zákona č. 365/2004 Z.z. definuje školskú integráciu ako „výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v triedach škôl podľa tohto zákona okrem tried v špeciálnych školách.“

„Cieľom integrácie detí (žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami) je dosiahnuť najvyšší možný stupeň socializácie, čiže zapojenie do pracovného pomeru a bežného života. Pre fungujúcu integráciu je nutné v škole zabezpečiť materiálno-technické, organizačné a personálne podmienky, špeciálne vzdelávacie podmienky so špeciálno-pedagogickou starostlivosťou, s rozsiahlou poradenskou službou žiakovi, škole a rodine.“ 8-9s. Schmidtová, M., 2007)

V súčasnosti sa školská integrácia uskutočňuje individuálnym začlenením žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do tried bežných základných škôl.

V minulosti sa školská integrácia uskutočňovala výchovou a vzdelávaním žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v špeciálnych triedach základných škôl.

„Školská integrácia/školské začlenenie – pojem školské začlenenie používaný v niektorých paragrafoch školského zákona je synonymum pojmu školská integrácia“ § 2 písm. s) školského zákona. Pri oboch pojmoch sa jedná o rovnaký proces (I. Základné pokyny bod 5 Pokynov na vyplnenie formulára Návrh na prijatie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do špeciálnej školy, do špeciálnej materskej školy, do materskej školy, do základnej školy a do strednej školy, schváleného MŠ SR pod číslom CD-2008-17271/37405-1:914 dňa 24. 10. 2008 s platnosťou od 1. januára 2009 – ďalej „Pokyny na vyplnenie formulára návrh na prijatie“).

„Formy školskej integrácie.

a) **Integrácia v špeciálnych triedach** , pri ktorej sa žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vzdelávajú v ZŠ alebo v SŠ v samostatných triedach. Časť vyučovania sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy, na vyučovaní sú prítomní učitelia oboch tried. Niektoré vyučovacie predmety môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy.

b) **Individuálna integrácia** , pri ktorej sú žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zaraďovaní do tried a výchovných skupín spolu s ostatnými žiakmi školy a sú vzdelávaní podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, pričom učebné osnovy a výchovné postupy sú prispôbené ich potrebám.“ (zákona č. 29/1984 Zb. v znení zákona č. 365/2004 Z. z. §32a (2))

Za individuálnu integráciu intelektovo nadaného žiaka sa považuje jeho vzdelávanie v triede, ktorá neuskutočňuje vzdelávací program pre žiakov s intelektovým nadaním (§ 4 ods. 1 vyhlášky MŠ SR č. 307/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním – ďalej „vyhláška o výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním“). Touto formou môže byť intelektovo nadaný žiak vzdelávaný len po diagnostickom vyšetrení vykonanom centrom.

L. Požár (1996) uvádza nasledovné integrované programy, ktoré uplatňujú :

- *zriadenie špeciálnej triedy v bežnej škole* – základnou podmienkou je zabezpečenie vyučovania špeciálnym pedagógom a to pri využití kompenzačných a reedukačných prostriedkov.

- *zriadenie kooperatívnej triedy* – tu sa jedná o takú špeciálnu triedu, v ktorej je možnosť vyučovania niektorých predmetov spoločne s intaktnými žiakmi.

Ide o vyššiu formu integrácie, kde postihnutí a intaktní žiaci nadväzujú medzi sebou častejší kontakt.

- *zriadenie integrovanej triedy* – dvaja až traja žiaci so ŠEP v jednej triede,

- *integrovany školský klub* – „Voľno časové aktivity sú jednou z mnohých možností ako eliminovať rozdiel medzi kvalitou života ľudí so znevýhodnením a majoritnou „zdravou spoločnosťou.“ (s.656, Kováčová, B., 2008)

1.2.2 Školská integrácia v Rakúsku

Ako uvádza H.Reicher (1992, s. 32 In: Seidler, P., 2001), rozhodný impulz pre zmeny v rakúskom školstve bol zaznamenaný v sedemdesiatych rokoch, kedy došlo k zavádzaniu školských pokusov v oblasti špeciálnej pedagogiky. Model predstavoval výchovu a vzdelávanie detí s rôznorodým výkonnostným profilom, s čiastočnými poruchami výkonu a deti zo škodlivého prostredia. Tiež žiakom neschopným vzdelávať sa bola poskytnutá možnosť integrácie v diferencovanej špeciálnej škole. Postihnuté deti dostali možnosť vzdelávať sa v riadnej alebo špeciálnej škole novelou zákona o povinnej školskej dochádzke v roku 1982, kedy bola ustanovená deklarácia Spolkového ministerstva školstva, umenia a športu, vyskúšať u duševne a telesne postihnutých detí možnosť vzdelávať sa vo všeobecnej škole. Od polovice osemdesiatych rokov silnelo integračné hnutie a na jeseň v roku 1984 sa začal prvý školský pokus v Ľudovej škole v Bungerende. V Ľudovej škole boli rôznorodé skupiny, vyučovalo sa na základe individuálnych učebných plánov a využívalo sa verbálne hodnotenie. V roku 1988/89 bola s 11.novelou zákona o školskej organizácii vytvorená základňa pre integrované školské pokusy.

Zákonné rámcové podmienky obsahujú nasledovné prvky:

- spoločné vyučovanie postihnutých a zdravých detí až do 8. ročníka školy
- využitie učebných plánov najrozmanitejších druhov škôl
- vyskúšanie diferenčných foriem s čo najvyššou mierou spoločného vyučovania
- získavanie kvalifikovaných učiteľov s osobitným pedagogickým zameraním.

V priebehu rokov sa v Rakúsku vyvinuli 4 modely:

integrovane triedy, kooperatívne triedy, malé triedy (podporné) a projekt „Pomocný učiteľ“.

„Integratívne modely existujú v Rakúsku prevažne vo forme integratívnych tried, ktoré sú obsadené 2 učiteľmi. Učiteľom bežnej školy a špeciálnym pedagógom. Vo Viedni existuje na prvom a druhom stupni asi 300 integratívnych tried. Niektoré triedy druhého stupňa sa nachádzajú aj v oblasti všeobecno-vzdelávacích vyšších škôl (Höhere Schule), t.j. napr. gymnázií... ..Popri integratívnych triedach existuje aj model podporného učiteľa, ktorý chodí do triedy na niekoľko hodín týždenne. Je to koncept, ktorý sa praktizuje najmä vo vidieckych oblastiach. Je koncipovaný pre triedy, v ktorých sa nachádzajú len osamotení žiaci so špeciálnopedagogickými potrebami, aby vo vzdelávaní integračnej triedy neustále nedochádzalo k dvojitému obsadeniu špeciálnym a riadnym pedagógom... ..Zatiaľ čo vo východných spolkových krajinách (najmä Steiermark, Burgundsko a Viedeň) dominujú integratívne modely, na západe (zvlášť Tirolsko a Vorarlberg) sa nachádza široko vybudované špeciálne školstvo.“ (s.7, Biewer, G., 2008)

1.2.3 Školská integrácia v Nemecku

Ako uvádza Seidler, P., (2001) vďaka snahe skupiny mladých rodičov sa začalo pred 24 rokmi v Berlíne s nevyčleňovaním postihnutých. Do družiny boli umiestnené i postihnuté deti a neskôr, keď dosiahli školský vek, tak ich integrovali do triedy na Flämingovej ZŠ. V roku 1985 bol založený spolok s názvom: „spolu žiť – spolu sa učiť“. V roku 1974 sa realizoval reformný program ZŠ, ktorý okrem iného obsahoval aj zavedenie tzv. podporných hodín s tzv. kooperatívnym učiteľom.

V roku 1975 sa zriadením kooperatívnej školy uskutočnilo priblíženie špeciálnych škôl pre ťažko sa učiace deti verejným školám. V tom roku prebehol i prvý pokus s integrovanou triedou na Flämingovej ZŠ. V roku 1982 nasledoval experiment „škola pre všetkých“ na princípe miesta bydliska a v roku 1983 sa zriadil systém ambulantských učiteľov pre sluchovo a zrakovo postihnuté deti.

V školskom roku 1990-91 sa uskutočnili v Nemecku 2 nové školské pokusy:

1. spoločná edukácia na strednom stupni.

Ide o prestup z integrovanej ZŠ na školu schoollovej len s odporúčením hlavnej školy.

2. integrácia mentálne postihnutých, alebo viacnásobne postihnutých detí.

Cieľom bolo vytvoriť osobné, časové priestorové a mentálne predpoklady na spoločnú výchovu týchto ťažko postihnutých detí.

1.2.4 Školská integrácia v Taliansku

Podľa Seidler, P., (2001) Taliansko je klasickým príkladom koedukácie postihnutých a zdravých. Integrácia tu predstavuje politický princíp. V roku 1971 sa zrušili triedy pre deti s ťažkosťami v učení a s odchýlkami v správaní. Deti s duševnými a telesnými poruchami ostali v špeciálnych školách. V roku 1973 boli schválené „clekreti delegati“ zaručujúce rovnoprávnosť. V roku 1987 bola zakotvená v zákone č. 517 integrácia postihnutých detí do riadnych škôl, kde sa uvádza, že triedy s postihnutím môžu mať max. 20 detí a že v triede spolupôsobí pomocný učiteľ – asistent pre postihnutých. Taliansko nemá špeciálne školy a triedy, preto sa realizuje úplná integrácia pre všetky druhy postihnutia.

1.2.5 Školská integrácia v Holandsku

Špeciálne školy sú určené pre deti ako uvádza Seidler, P., (2001), ktoré v dôsledku mentálnej, zmyslovej alebo fyzickej poruchy vyžadujú väčšiu pomoc vo svojom rozvoji ako deti na riadnych základných alebo stredných školách. V Holandsku je v platnosti zákon o špeciálnom školstve, ktorý poskytuje priestor pre spoluprácu medzi špeciálnymi a riadnymi školami.

Hlavné formy:

1. Externý dohľad

poskytuje špeciálnu pomoc žiakom riadnych škôl, ktoré by inak museli navštevovať špeciálnu školu

2. Čiastočné umiestnenie

znamená možnosť organizácie učebných programov tak, aby žiaci špeciálnych stredných škôl mohli absolvovať určitú časť vyučovania na nižších stredných odborných školách alebo iných typoch riadnych stredných škôl.

1.2.6 Školská integrácia vo Švédsku

Podľa Seidlera, P., (2001) základnou myšlienkou švédskeho školstva je umožniť vyučovanie všetkým, ktorý sa chcú vzdelávať a navštevovať školu. Pri tvorbe plánov na školské budovy sa zohľadňuje návštevnosť fyzicky postihnutých, nepočujúcich, nevidiacich i alergických detí. I žiaci s ťažkým telesným postihnutím sa vzdelávajú

v normálnych triedach, ale majú pridelenú asistentku. Žiaci s intelektuálnymi poruchami navštevujú osobitné nápravné triedy, ktoré už existujú len ojedinele. Pri rozličných problémoch s čítaním, písaním, počítaním je možná dočasná realizácia v tzv. pomocnom vyučovaní v malej skupine so špeciálnym učiteľom. Podľa Holubíkovej, M., (2004) vo Švédsku kontrolujú dodržiavanie zákonov špeciálne vyškolení pracovníci. Kontrolujú dodržiavanie práv postihnutých, pridávajú prácu osobných asistentov, ktorých financujú a do dvadsať hodín majú „pracovného terapeuta“ so širokými vedomosťami o potrebách bývania a práce postihnutých. Vyberajú a kupujú pomôcky na základe vyjadrenia špecialistu, ktorých funkčnosť musí byť minimálne 5 rokov. Uvedené pomôcky môžu využívať zadarmo dovtedy pokiaľ ich postihnutý potrebuje pre svoj život (bývanie, práca, štúdium).

„Vo Švédsku je 9.ročná školská dochádzka povinná pre všetky deti, integrácia postihnutých žiakov v bežných školách je samozrejماً, špeciálne školy zanikli, zostali len triedy jedného zamerania - pre ťažko mentálne postihnutých. O zaradení žiakov do týchto tried rozhodujú rodičia. Pri dochádzke žiaka sú dôležité pravidelné individuálne stretnutia rodičov s učiteľmi, kde sa vypracováva individuálny vzdelávací plán, diskutuje o dieťati, jeho výsledkoch a potrebách. Pomôcky potrebné k životu mentálne postihnutých vo Švédsku sú dobre zabezpečené, dostupné pre každého postihnutého individuálne a to zaručuje aj prehľadnejšia legislatíva. Práva mentálne postihnutých na Slovensku sú zakotvené v minimálne 30 zákonoch SR a vo Švédsku v 2 hlavných a 3 vedľajších.“ (Holubíková, 2004, s.7-12).

1.2.7 Školská integrácia v USA

Ako uvádza Seidler, P., (2001) v USA sa problematika školskej integrácie začala rozvíjať v roku 1976 prijatím nariadenia – Education for All Handicaped Children Act, ktorým sa jednotlivé štáty zaviazali zabezpečiť pre postihnuté deti a mládež bezplatnú, na požadovanej úrovni poskytovanú, individuálnu edukáciu spoločne so zdravými deťmi.

Niekoľko stupňový model práce so znevýhodnenými deťmi:

1. žiaci navštevujú bežnú školu (učitelia majú návody, ako s týmito deťmi jednať)
2. ak aj napriek tomu potrebujú deti podpornú pomoc, zriaďujú sa špeciálne zariadenia pri škole, špecializované triedy so špeciálnym pedagógom, navštevované len niekoľko krát do týždňa

3. pokiaľ táto starostlivosť nepostačuje, má možnosť navštevovať špecializované triedy pre deti s ťažkosťami v učení, so zdravými vrstovníkmi sa stretávajú cez prestávky, pri obedoch a v kluboch

4. pre deti neúspešné v týchto triedach sa zriaďujú špeciálne školy, kde sa vzdelávajú vlastným tempom

Podľa Hardmana (1987, V: Jülich, M., 1996) tento stupňovitý model poskytuje možnosti sociálnej interakcie žiakov so znevýhodnením a bez, prostredníctvom rôznych organizačných foriem. Spontánna sociálna interakcia žiakov je možná iba pri úplnej integrácii v bežnej triede.

Podľa portálu ED.gov (voľný preklad) bol v januári roku 2002 prijatý školský zákon No Child Left Behind 2001, ktorého cieľom bolo zlepšiť výkony na základných a stredných školách v Amerike, súčasne zabrániť tomu, aby deti boli uväznené v upadajúcich školách. Predstavuje systém vzdelávania vo všetkých verejných školách, kde študenti musia dosiahnuť plnenie štátnych vzdelávacích noriem do 12 rokov, t.j. študenti v stupňoch 3-8. Podstatou školského zákona No Child Left Behind bol rad opatrení, ktorých cieľom je riadiť rozsiahle zisky v študentských úspechoch a viac zodpovednosti škôl za pokrok študentov. Školský zákon No Child Left Behind predstavuje významné zmeny vzdelávania krajiny (Ministerstvo školstva USA, 2001).

Hlavné ciele No Child Left Behind podľa M.L. Yella portálu education.com:

- Všetci študenti dosiahnu vyššie akademické štandardy dosiahnutím odbornej spôsobilosti alebo lepším čítaním a lepšími znalosťami v matematike.
- Všetkých študentov budú učiť vysoko kvalifikovaní učitelia.
- Všetci študenti sa budú vzdelávať v školách a triedach, ktoré sú bezpečné, chránené od drog .
- Všetky obmedzenia anglických zdatností študenti získajú odbornou spôsobilosťou v anglickom jazyku.
- Všetci študenti budú absolvovať strednú (high) školu.

3. decembra 2004 bol podpísaný školský zákon (IDEA) prezidentom George W. Bush. Ustanovenia zákona nadobudli účinnosť 1. júla 2005 s výnimkou niektorých prvkov týkajúcich sa definície "vysoko kvalifikovaných učiteľov", ktorý nadobudol účinnosť pri podpise zákona. To je jeden z radu dokumentov, ktorý pripravil Úrad špeciálnej pedagogiky a rehabilitačných služieb v OSERS) v US Department of Education, , ktorý zahŕňa celý rad vysoko zaujímavých tém a spája štatutárny jazyk týkajúci sa týchto tém pre podporu zložiek pri príprave na zavedenie nových požiadaviek. Tento dokument sa zameriava iba na zmeny ustanovení IDEA týkajúce sa vyrovnania medzi IDEA a *No Child Left Behind*., uvedené v tomto dokumente ako *Elementary and Secondary Education Act* (ESEA) z roku 1965, že s účinnosťou od 1. júla 2005. (portál ED.gov, voľný preklad, 2012)

Ciele IDEA 2004

1. Uistite sa, že všetky deti so zdravotným postihnutím majú k dispozícii voľné vhodné verejné vzdelávanie (FAPE), ktorý je navrhnutý tak, aby splnili svoje jedinečné potreby k dosahovaniu vyšších výsledkov.
2. Uistite sa, že práva detí so zdravotným postihnutím a ich rodičov sú chránené.
3. Pomoc štátu pri vykonávaní celoštátneho komplexného, koordinovaného, multidisciplinárneho, medziagentúrneho systému časného zásahu pri službách pre dojčatá a batolátá so zdravotným postihnutím a ich rodínám.
4. Uistite sa, že pedagógovia a rodičia majú potrebné nástroje pre zlepšenie výsledkov vzdelávania.
5. Posudzovať a zabezpečiť účinnosť úsilia o vzdelávaní detí so zdravotným postihnutím.

IDEA 2004:

1. Dopĺňujúce nové definície.

“Core academic subjects.” Termín "základné akademické predmety" sa rozumie čítanie alebo jazyk, umenie, veda, matematika, cudzie jazyky, občiansku výchovu , ekonomiku, umenie, históriu, a geografiu.

“Limited English proficient.” Výraz "Obmedzené anglické zdatnosti," použité s rešpektom k jednotlivcovi, jeho individualite:

- Kto je vo veku od 3 až 21 rokov;
- Kto je zapísaný alebo sa pripravujú na zápis do základnej školy alebo strednej školy;

• Bud'

- ktorý sa nenarodil v Spojených štátoch alebo ktorého materinským jazykom je jazyk iný ako angličtina;
- ktorý je domorodý Američan, Aljaška domorodec, alebo domorodý obyvateľov odľahlých oblastí, a ktorý pochádza z prostredia, kde sa používa jazyk iný ako angličtina a malo významný vplyv na individuálnu úrovňoznalosti anglického jazyka, alebo
- kto je imigrant, ktorého materinským jazykom je iný jazyk ako angličtina, a ktorá pochádza z prostredia, kde sa používa iný jazyk ako angličtina a
  - Ktorých ťažkosti v hovorení, čítaní, písaní, alebo pochopení anglického jazyka môžu stačiť na odmietnutie jednotlivca:
- schopnosť splňať úroveň štátnych zručnosti uvedených v § 1111 b) (3) ESEA;
- schopnosť dosiahnuť úspešné výsledky v triedach, kde je vyučovacím jazykom angličtina, alebo
- možnosť plne sa zúčastňovať v spoločnosti.

[9101 (25) ESEA] [602 (18) IDEA]

“Highly qualified.” Pre úplnú definíciu termínu "vysoko kvalifikovaných", odkazuje na "vysoko kvalifikovaných učiteľov" tému zadania. [9101 (23) ESEA] [602 (10) IDEA]

2. Využitie finančných prostriedkov vyhradených na realizáciu štátom stanovenej úrovne aktivít, ktoré majú byť použité:

... Na podporu rozvoja a poskytovanie vhodných ubytovacích zariadení pre deti so zdravotným postihnutím, alebo na rozvoj a poskytovanie alternatívneho hodnotenia, ktoré je platné a spoľahlivé pre hodnotenie výkonu detí so zdravotným postihnutím, v súlade s § 1111 (b) a 6111 z ESEA. [611 (e) (2) (C) (x) IDEA]

3. Umožňuje využitie finančných prostriedkov v schoolwide programoch.

4. Umožňuje použitie finančných prostriedkov na vykonávanie aktivít podľa ESEA.

5. Určené výkonnostné ciele a ukazovatele.

Štát stanovil ciele pre výkon detí so zdravotným postihnutím v štáte, že:

- Podporovať účely IDEA, ako je uvedené v § 601 ods d);
- Sú rovnaké ako štátne definície zodpovedajúce ročným pokrokom, AYP), vrátane štátnych cieľov pre pokrok detí so zdravotným postihnutím, podľa § 1111 b) (2) (C) ESEA;

- Okrem toho štát stanovil ukazovatele, ktoré sa budú používať na hodnotenie pokroku smerom k dosiahnutiu cieľov uvedených v § 612 písm a) (15) () IDEA, vrátane ročných merateľných cieľov pre pokrok u detí so zdravotným postihnutím podľa § 1111 b) (2) (C) (V) (II) (cc) zo ESEA týždeň [612 () (15) (A) a (B) IDEA]

6. Vyžaduje podávanie každoročných správ pre verejnosť o postupe štátu a plnení cieľov.

7. Poskytuje meranie dosiahnutých úspechov detí so zdravotným postihnutím na alternatívne hodnotenie proti alternatívnym výkonovým normám.

8. Stanovuje obmedzenia na určenie spôsobilosti.

9. Kompenzácie plánov personálneho rozvoja.

Žiadosť [o štátne dotácie personálneho rozvoja] zahŕňa plán, ktorý identifikuje a rieši štátne a miestne potreby na prípravu a profesionálny rozvoj pracovníkov, ako aj jednotlivcov, ktorí zabezpečujú priame doplnkové pomôcky a služby pre deti so zdravotným postihnutím, a to je ... integrované a zladené, aby v maximálnej možnej miere so štátnymi plány a aktivity v rámci ESEA a rehabilitačného zákona z roku 1973 a zákona o vysokých školách z roku 1965. [653 () (2) (C) IDEA]

1.3 Organizácia výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

1.3.1 Organizácia výchovy a vzdelávania v špeciálnej triede

„ Triedy pre žiakov so špecifickými vývinovými poruchami učenia a správania a špeciálne triedy pre zmyslovo, telesne a žiakov s mentálnym postihnutím alebo pre žiakov s chybami reči, pre žiakov intelektovo nadaných v základných školách alebo špeciálne triedy pre zmyslovo a telesne postihnutých žiakov v stredných školách patria do sústavy špeciálnych škôl“ (§ 10 ods.(1) vyhlášky MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách v znení vyhlášky MŠ SR č. 63/2000Z.z., vyhlášky MŠ SR č. 364/2003 Z.z. a vyhlášky MŠ SR č. 49/2004 Z.z. (ďalej len vyhlášky MŠMŠ SR č. 212/1991Zb.))

„ ...ak táto vyhláška neustanovuje inak, na špeciálne základné školy .... sa vzťahujú predpisy platné pre základné školy, na špeciálne stredné školy.... sa vzťahujú predpisy platné pre stredné školy“ (§24 vyhlášky MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb.) Ustanovenie sa na základe vyššie uvedeného vzťahuje aj na špeciálne triedy v ZŠ a SŠ.

Výchovu a vzdelávanie v špeciálnych triedach zabezpečujú pedagógovia so špeciálnopedagogickým vzdelaním (§4 ods. (5) Vyhlášky MŠ SR č. 41/1996 Z.z. o pedagogickej a odbornej spôsobilosti pedagogických zamestnancov v znení neskorších predpisov).

Nevýhodou pre dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je umiestnenie do špeciálnej školy mimo domova. V tomto prípade žiak musí počas týždňa bývať na internáte. Ako uvádza Seidler, P., (2001) víkendové pobyty nikdy nenahradia čas, ktorý by mal žiak stráviť s rodičmi, prítomnosť matky a jej láska je tak dôležitá pre jeho emocionálny rozvoj cítenia.

Dokumentácia integrovaného žiaka v špeciálnej triede

Po prijatí žiaka škola založí žiakovi dokumentáciu, ktorú vedie po celý čas jeho školskej dochádzky a podľa § 15 ods. 3 vyhlášky MŠ SR č. 212/1991 Zb. ju tvorí:

„- Návrh na zaradenie –preradenie dieťaťa do špeciálnej školy a špeciálnej materskej školy, ktorého súčasťou sú správy z odborného vyšetrenia -
psychológa, špeciálneho pedagóga, prípadne z iných odborných vyšetrení – vrátane časti G.

- Osobný list žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

1.3.2 Organizácia výchovy a vzdelávania individuálne integrovaného žiaka

Za žiaka individuálne integrovaného je považovaný žiak, ktorý je podľa §32 zákona č. 29/1984 Zb. V znení zákona č. 365/2004 Z.z. evidovaný v zariadení špeciálno-pedagogického poradenstva alebo v prípade porúch učenia alebo správania v pedagogicko-psychologickej poradni a má vyplnený formulár Záznam o evidencii žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej alebo strednej škole so závermi z psychologického, špeciálno-pedagogického, prípadne iných odborných vyšetrení. Od 1.3.2006 sa zrušil Záznam o evidencii individuálne integrovaného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v ZŠ a SŠ. Evidencia žiaka sa uvedie v Zápisnici (časť E, Návrhy a odporúčania na rozhodnutie o prijatí do školy)

Do jednej triedy bežnej základnej alebo strednej školy z dôvodu zvýšenej náročnosti organizácie vyučovacej hodiny a prípravy príslušnej dokumentácie, pokiaľ to umožňujú ďalšie okolnosti, sa odporúča zaradiť najviac troch žiakov individuálne integrovaných a podľa možnosti nenaplniť celkový počet žiakov v triede po jeho hornú hranicu.

Odporúčaný maximálny počet individuálne integrovaných žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je odporúčaním z odborného hľadiska, na základe závažného odôvodnenia je možné pripustiť odchýlku.

Pri integrácii žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa odporúča využívať služby asistenta učiteľa v zmysle Metodického pokynu k zavedeniu profesie asistent učiteľa pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov so ŠVVP v predškolských zariadeniach, v základných školách, a špeciálnych základných školách č. 184/2003 – 095 vydaného MŠ SR dňa 6.12.2003

Podľa § 5 ods. (2) písm. e) zákona č. 596/2003 Z.z. riaditeľ zodpovedá za odbornú a pedagogickú úroveň výchovno-vzdelávacej práce školy.

V zmysle § 32c, ods. (1) zákona č. 29/1984 v znení zákona č. 365/2004 Z.z. vytvorením podmienok pre vzdelávanie individuálne integrovaných žiakov sa rozumie:

- Vytvorenie miesta školského špeciálneho pedagóga v ZŠ alebo zabezpečenie systematickej spolupráce so špeciálnym pedagógom v najbližšom zariadení ŠPP so zameraním na príslušné postihnutie, prípadne v psychologicko-pedagogickej poradni so špeciálnym pedagógom.
- Zabezpečenie technicko–materiálnych potrieb a pomôcok alebo umožnenie ich používania na vyučovaní (kompenzačné pomôcky, diktafón, počítač, korekcia gramatiky v počítači, kalkulačka, gramatické tabuľky, špeciálne učebnice, úprava pracovného priestoru).
- Zabezpečenie špecifických úprav organizácie vyučovania, ktoré je potrebné posudzovať individuálne, podľa odporúčania poradenského zariadenia (poskytnutie dlhšieho času žiakovi na splnenie úloh, individuálny alebo diferencovaný prístup k žiakovi, práca so špeciálnym pedagógom počas vyučovania, zaistenie nerušeného miesta v triede, zabezpečenie prípravy poznámok alebo učebných textov v akustickej podobe, písomné skúšanie so špecifickými postupmi, vykonávanie opráv písomných prác spoločne so žiakom, taktný prístup k osobe žiaka a pod.).
- Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s intelektom v norme postupuje podľa učebných osnov a učebných plánov základnej školy.

Ak je do školy prijatý žiak s intelektom na úrovni mentálnej retardácie, podľa §32 b, ods. (9) zákona č. 365/2004Z.z. „Obsah vzdelávania individuálne integrovaných žiakov s mentálnym postihnutím vychádza z učebných osnov pre špeciálnu základnú školu pre žiakov s mentálnym postihnutím.“

„Vo výchovno-vzdelávacom procese dodržiavame tieto zásady“:

- pravidelnú kontrolu a pomoc žiakovi zabezpečíme, ak bude sedieť vpredu,
- na splnenie úloh mu poskytujeme viac času ako ostatným žiakom,
- úlohu prideliť v menších krokoch, po každom kroku žiaka kontrolujeme,
- dávame jasné a stručné pokyny, používame pokojný hlas,
- ak žiak prestáva byť koncentrovaný, použijeme dohovorený signál /dotyk ruky, jemné poklopkanie po lavici a pod./,
- ak žiak trpí ADD alebo ADHD, vyhneme sa pocitu, že nás hnevá úmyselne, žiak totiž nedokáže ovládať svoje správanie,
- karhanie, tresty a opakované nedostatočné prinášajú stres a pôsobia demotivujúco - nie sú cestou k zlepšeniu výkonu žiaka“ s. 24 leg sprievodca- obec Trhovište.

Nevýhodou individuálnej integrácie je náhly vstup žiaka do triedy so žiakmi bez špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Ako uvádza Seidler, P., (2001) žiak si po príchode medzi zdravých spolužiakov ešte viac uvedomuje svoju odlišnosť.

Jednou z výhod, ako uvádza Požár, L., (1996) je pozitívny vplyv postihnutého žiaka na intaktných spolužiakov. Učí ich skutočnému humanizmu, ktorý ich emocionálne obohacuje. Zvyšuje motiváciu tým, že i žiaci s handicapom môžu dosahovať dobré výsledky.

Návrh na prijatie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežnej základnej školy.

(Spracované podľa *schváleného formulára Ministerstvom školstva SR pod číslom CD-2008-17271/37405-1:914* dňa 24.10.2008 s platnosťou od 1. januára 2009)

Informácie, ktoré by mala obsahovať **Správa z psychologického vyšetrenia:**

- Všeobecné intelektové schopnosti
- Špeciálne intelektové schopnosti
- Úroveň kognitívnych procesov

- Komunikačné schopnosti a sociálno-emotívny vývin
- Osobnostné vlastnosti
- Psychomotorické atribúty vrátane grafomotoriky
- Prípadná psychologická starostlivosť
- Iné súvisiace údaje – možnosti nápravy vývinových porúch učenia

Informácie, ktoré by mala obsahovať **Správa špeciálneho pedagóga:**

- Stupeň a druh postihnutia
- Konkrétne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka
- Odporúčané pedagogické postupy
- Navrhované organizačné zmeny výchovno-vzdelávacieho procesu
- Spôsob, obsah a rozsah poskytovania individuálnej pedagogickej a špeciálnej pedagogickej starostlivosti
- Navrhované kompenzačné pomôcky
- Návrh spôsobu skúšania a hodnotenia žiaka
- Doba platnosti správy z diagnostiky

Lekárske vyjadrenie, Odporúčanie poradne, Žiadosť zákonného zástupcu dieťaťa

Prijatie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežnej základnej školy.

„Rozhodnutie o prijatí žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami ako integrovaného vo forme individuálnej integrácie do základnej školy vydáva riaditeľ školy na základe“:

- písomnej žiadosti zákonných zástupcov,
  - písomného vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (pre žiaka s vývinovými poruchami učenia a správania ho môže vydať aj pedagogicko-psychologické poradne),
- po dôkladnom oboznámení sa diagnózou a prognózou žiaka,
- po prerokovaní s pedagógmi, ktorí budú žiaka vzdelávať, po prerokovaní v pedagogickej rade školy
- po zabezpečení nevyhnutných materiálno- technických a odbornopersonálnych podmienok „(32b, ods. (2) zákona č. 29/1984 v znení zákona č. 365/2004 Z.z.)“

Podľa § 32b zákona č.29/1984, ak sa žiak stane žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v dôsledku úrazu, ochorenia potvrdenia vývinovej poruchy učenia v priebehu svojej školskej dochádzky, zostáva naďalej žiakom školy, ale riaditeľ školy zabezpečí doplnenie potrebnej dokumentácie a zabezpečí nevyhnutné opatrenia k integrovanému vzdelávaniu.

Ak má byť žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami prijatý do špeciálnej triedy ZŠ, postupuje sa rovnako ako pri prijímaní žiakov do špeciálnych škôl, podľa § 14 ods.(2) vyhlášky MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb. Triedny učiteľ spolu s ostatnými učiteľmi, ktorý žiaka učia a spolu so špeciálnym pedagógom školy prípadne poradenského zariadenia vypracujú žiakovi individuálny výchovno-vzdelávací program. Individuálny vzdelávací plán z predmetov, z ktorých to žiak potrebuje, nadväzuje na individuálny výchovno-vzdelávací program. Uvedený program musí mať individuálne integrovaný žiak aspoň z jedného predmetu. Uvedený program sa prerokuje so zákonným zástupcom dieťaťa.

Zákonný zástupca písomne požiada riaditeľa školy o integráciu. Intenzívne spolupracuje so školou, poradenským zariadením a vytvára adekvátne domáce podmienky v príprave svojho dieťaťa do školy, zabezpečí dopravu a vhodnú rehabilitačno-relaxačnú starostlivosť.

Poradenské zariadenia vypracujú návrh na integráciu dieťaťa, ktoré evidujú. Poskytujú pravidelnú špeciálnopedagogickú a psychologickú starostlivosť. Poskytujú konzultácie a pomoc pri vypracovávaní programu a plánu vyučujúcim. V pravidelných intervaloch prehodnocujú stav žiaka.

Dokumentácia individuálne integrovaného žiaka

Individuálne integrovaný žiak má oproti integrovanému žiakovi vo špeciálnej triede dokumentáciu doplnenú o :

- Záznam o evidencii individuálne integrovaného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- Individuálny výchovno-vzdelávací program
- Návrh na prijatie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do špeciálnej školy, do špeciálnej materskej školy, do materskej školy, do základnej školy a do strednej školy.

Asistent učiteľa

Metodické pokyny MŠ SR č. 184/2003-095 z 6.12.2003 a POP na školský rok 2006/2007 str. 24-25 bod 13 ustanovujú asistenta učiteľa pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v predškolských zariadeniach, v základných školách a v špeciálnych školách školy.

V súlade so Smernicou MŠ SR č. 19/2006 – R z 15.6.2006 č. CD-2006-483/989-1:910 Čl. 3, ods. (1) zavedenie profesie asistenta učiteľa pri výchove a vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v predškolských zariadeniach, v základných školách a v špeciálnych školách so zdravotnými bariérami, nie je viazané na počet žiakov s postihnutím v triede, ale na závažnosť ich postihnutia.

Škola spracúva podľa Čl. 4, ods.(1) podklady k žiadosti o poskytnutie finančných prostriedkov pre zriaďovateľa školy. Ak ide o asistenta učiteľa v prípade zdravotných bariér žiaka prikladá doklad poradenského zariadenia(§21 až 24 zákona č. 274/1997 Z. z. o školských zariadeniach v znení neskorších predpisov), ktoré odporučilo zaviesť asistenta učiteľa. Ak ide o asistenta učiteľa, ktorý bude poskytovať starostlivosť v prípade jazykových a sociálnych bariér doklad pedagogicko-psychologickej poradne.

2 Nástroj na hodnotenie škôl z hľadiska dosiahnutých výsledkov pri integrácii žiakov s špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Podľa slov Schwartzovej (2005), efektívna integrácia vyžaduje spoluprácu tímu ľudí, pochopenie jej podstaty a zmenu filozofie školy, ktorá by sa mala premietnuť aj do dlhodobého plánovania školy, tvorby jej strategických cieľov. Veríme, že takto ponímaná koncepcia školy sa podpíše pod nárast jej kvality.

2.1 Hodnotenie kvantitatívnych výsledkov pedagogickej integrácie

Hodnotenie škôl z hľadiska dosiahnutých kvantitatívnych výsledkov pri integrácii žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími je možné iba na základe najkvalitnejších meracích nástrojov (testov a dotazníkov), nakoľko si žiaci osvojili upravené učivo. Taktiež na základe analýzy individuálnych vzdelávacích plánov vieme konštatovať,

či prislúchajúci rozsah učiva je primeraný pre žiaka. Pretože i napriek potvrdeniu o diagnóze žiaka „nie všetkým je poskytnutá dostatočná, systematická, pravidelná starostlivosť zo strany školy. Základné školy nemajú zabezpečený špeciálnopedagogický servis, ale aj napriek tomu, týchto žiakov do svojich škôl integrujú. Tvorba individuálnych vzdelávacích programov je skôr formálnou záležitosťou, čo reálne poškodzuje „integrovaných“ žiakov. Väčšina žiakov so ŠVVP je vzdelávaná bežnými vyučovacími metódami, učitelia žiakom na základe odporúčaní z PPP redukujú učebné osnovy len na základné učivo, čo však nie je cieľom integrácie.“ (s.12, Hauser, J., 2008)

Vzorovým príkladom kvantitatívneho hodnotenie je celoplošné testovanie - Monitor.

2.2 Technika SWOT analýzy pri zisťovaní a posudzovaní kvality školy

Podľa Alberta, 2002 je vnútorné hodnotenie má kľúčový význam v činnosti školy, lebo jeho súčasťou je okrem hodnotenia kľúčových procesov aj seba hodnotenie (učiteľov, žiakov, vedenia školy), *hodnotenie učiteľov* (žiakmi, rodičmi, riaditeľom), *hodnotenie školy* (učiteľmi, ostatnými pracovníkmi školy, žiakmi, rodičmi, zriaďovateľom) a *hodnotenie riaditeľa* (učiteľmi, vonkajšími odborníkmi, zriaďovateľom).

„Medzi najčastejšie používané metódy a techniky vnútorného hodnotenia školy a zberu informácií patrí *SWOT analýza*.... .....SWOT sa skladá:

STRENGTHS – silné stránky, WEAKNESSES – slabé stránky, OPPORTUNITIES – príležitosti, THREATS – hrozby.“ (s. 145, Miňová M., 2007)

Podľa Miňovej 2007 možno SWOT analýzu považovať za otvorené sebahodnotenie školy ako organizácie. Ide o búrku nápadov s cieľom definovať silné a slabé stránky, aké sú možnosti a obavy ohrozujúce plnenie cieľov. Žiaci, rodičia, učitelia a zamestnanci školy predstavujú vnútorné činitele. Za vonkajšie činitele sa považujú príležitosti a hrozby (budúci žiaci a ich rodičia, budúci učitelia, iné školy, budúci zamestnávateľia, zriaďovatelia, Ministerstvo školstva, štát).

Realizácia SWOT analýzy

Porovnávať možno:

- Rozlíšenie organizácie výchovy a vzdelávania individuálne integrovaného žiaka v základných školách a organizácia výchovy a vzdelávania v špeciálnych školách

- Vedenie školských dokumentov (individuálny študijný plán, individuálny študijný program)
- Študijné výsledky žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (porovnanie s upravenými požiadavkami vzhľadom na fyzické, psychické rozdiely a typ poruchy)
- Učiteľmi používané vyučovacie metódy (v rôznych predmetoch, využitie didaktických pomôcok, finančné investície do vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami)
- Organizácia a priebeh zápisu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- Spolupráca s rodičmi a s pedagogicko-psychologickými poradňami (prípadné kurzy pre rodičov, spolupodieľanie sa na tvorbe individuálneho študijného programu)
- Školské výlety, exkurzie a slávnosti
- Využitie asistenta učiteľa prípadne špeciálneho pedagóga (tiež rôzne školenia, zvyšovanie kvalifikácie učiteľov)
- Technické vybavenie školy (zabezpečenie odstránenia architektonických bariér, zabezpečenie tried vhodným nábytkom)

Pri realizácii SWOT analýzy je nutné prihliadať na:

Všeobecné podmienky

Zaraďujeme k nim pozitívny prístup všetkých zainteresovaných, kooperáciu školských inštitúcií, zdravotníctva a sociálnych služieb, rozhodnutie o integrácii a súhlas rodičov, ale i osvetu a informovanosť majority, individuálny prístup k žiakom zo strany učiteľov.

Psychologické podmienky

Do týchto podmienok nevyhnutne patrí psychologické poradenstvo, školský psychológ, psychologická diagnostika žiaka, spolupráca psychológa pri tvorbe individuálneho vzdelávacieho programu pre konkrétneho žiaka, stimulačné programy, relaxačné výcviky, priebežná diagnostika.

Pedagogické podmienky

Nevyhnutne potrebný je súhlas pripravených učiteľov, pozitívny postoj prostredia školy, príprava intaktných žiakov, podrobné oboznámenie spolužiakov a rodičov intaktných

žiakov s problematikou integrovaného žiaka, poznanie špeciálnych metód, vzájomná spolupráca škôl,

Sociálne podmienky

Vhodná sociálna klíma v triede, ale aj v škole, znížený počet žiakov v triede, odpočinkové miesta, kde môže žiak relaxovať, vhodne upravené prostredie, sociálna podpora, zabezpečenie dopravy integrovaných žiakov, sociálne dávky a finančná pomoc rodinám.

Kvalita integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v špeciálnych triedach sa môže zisťovať na základe nasledovných bodov:

- V triedach vytvorené relaxačné kútiky, rozmiestnené lavice podporujúce vyššiu efektivitu učenia a usporiadanie nábytku podľa potrieb žiakov.
- Špeciálne lavice a stoličky pre žiakov s telesným postihnutím, s ADHD/ADD a autizmom.
- Pre žiakov s telesným postihnutím vytvorený bezbarierový prístup.
- Pre žiakov sluchovo znevýhodnených zosilnenie zvukových inštrukcií učiteľa.
- V prípade zrakovu znevýhodnených žiakov úprava učebníc a pracovných listov – väčšie písmo, vhodný výber typu písma a farebnosť.
- Sklenené výplne dverí a ostré výbežky v budove označené výraznými farbami pre zrakovu znevýhodnených žiakov. Taktiež i potrebné svetelné podmienky učenia.
- Pre žiakov s poruchami učenia a mentálnymi poruchami viditeľné rozmiestnenie nápovedných prehľadov, poučiek, tabuliek, abecedy, znakovkej abecedy, tematických nástieniek a pomôcok.

2.3 Možnosti hodnotenia kvality začlenenia

2.3.1 Index inklúzie

Ako uvádza portál skolainak.sk, meranie a vyhodnocovanie kvality školy je súčasným trendom efektívneho riadenia škôl. Indikátor miery inklúzie na škole je jedným z ukazovateľov kvality školy. Index inklúzie predstavuje jeden z možných nástrojov vyhodnocovania inklúzie na škole, vytvorený autorským kolektívom Centra pre výskum inkluzívneho vzdelávania (Centre for Studies in Inclusive Education) v Británii, autormi Tonym Boothom, Melom Ainscow (2007).

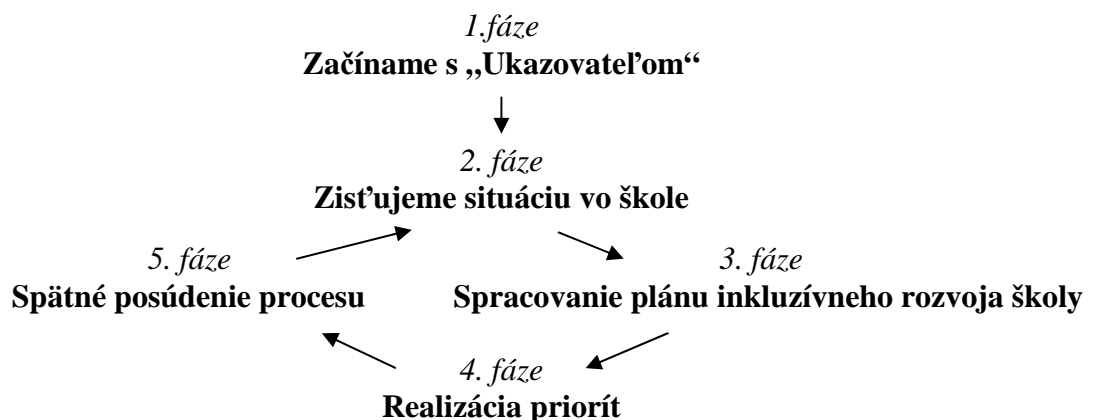

Index inklúzie predstavuje súbor flexibilných, konkrétnych a cielených otázok pre študentov, rodičov, učiteľov a ošetrovateľov (všetkých účastníkov inkluzívneho vzdelávania), ktorých odpovede sa následne spracovávajú. Počas hodnotenia je nevyhnutné byť informovaný o účastníkoch vzdelávania, ich kultúre, etnickom pôvode, jazyku a skúsenostiach pred vstupom do školy. Táto prvotná informovanosť poskytuje priestor pre výmenu názorov na otázky o vzdelávaní a učenia na konkrétnej škole pre všetky deti.

Hodnotenie sa uskutočňuje prostredníctvom fáz rozvoja školy. Predstavuje spoluprácu medzi študentmi, rodičmi, učiteľmi, ošetrovateľmi až po vedenie školy. Zahŕňa oblasti kultúry i politiky a celkového vývoja skúmanej školy.

Odpovede na otázky od účastníkov inkluzívneho vzdelávania predstavujú ukazovatele hodnotenia, ktoré umožnia školským pracovníkom zanalyzovať aktuálnu situáciu na škole. Poskytujú možnosť podieľať sa na skvalitňovaní integrácie prostredníctvom ďalšej fázy plánovania zmien. Hodnotenie efektívnych prístupov ako kooperatívna výuka a učenie. Spoločné riešenie problémov a efektívna výuka pripomínajúca systém domáceho prostredia s alternatívnymi prístupmi v učení.

Uplatnenie „Ukazovateľom“ a cyklus plánovania rozvoja školy (Booth, T., Ainscow, m., 2002 s.13)

Ako pracovať s „Ukazovateľom“ (Booth, T., Ainscow, m., 2002 s.17)

1. fáza Začíname s „Ukazovateľom“ Vytvorenie koordinačnej skupiny, posúdenie prístupu k rozvoju školy. Zvýšenie informovanosti o „ukazovateli“. Zistenie situácie s pomocou kľúčových pojmov, oblastí a okruhov. Rozšírenie poznatkov pomocou merítek a otázok.

2. fáza Zisťujeme situáciu na škole Názory študentov, rodičov/ošetrovateľov a učiteľov.

3. fáze **Spracovanie plánu inkluzívneho rozvoja školy** podľa „ukazovateľa“ a určenie priorít.
4. fáze **Realizácia priorít v praxi** Udržovanie rozvoja a zaznamenávanie pokroku.
5. fáze **Spätné posúdenie procesu** Spracovanie hodnotenia vývoja a práce s „ukazovateľom“

2.3.2 Etnografické skúmanie

Pre mapujúce etnografické skúmanie je ideálnou formou prieskum, v ktorom sa zaoberáme kultúrou. Podľa Dismana (In: Komárik, E., 2002) je kvalitatívny etnografický výskum založený na etno-metodologických postupoch:

- Pozorovanie, neštandardizované rozhovory, analýza dokumentov.

Pri etnografickom skúmaní sú dôležité postupy a spôsob spracovania údajov. Princípom získavania informácií je stotožnenie sa so skúsenosťami nami skúmaných objektov. Preto sa kladie veľký dôraz na pochopenie toho, čo ľudia chápu ako svoje postavenie v spoločnosti. Ako uvádza Komárik (2002) pre etnografický prieskum je charakteristické, že realizátor prieskumu údaje nielen zbiera, ale ich i súbežne vyhodnocuje a formuluje hypotézy. Hypotézy následne zamietá alebo potvrdzuje priamo počas skúmania v teréne.

V etnografickom prieskume sa môžu použiť rôzne metódy zberu dát, ale nakoľko sa realizátor musí stotožniť so skúmaným objektom je vhodné využiť interview. Podľa Gavora (1999) sa otázky odvíjajú od témy a tým je interview neštruktúrované.

2.3.3 Specialink

Rozšírená verzia Specialink „The Specialink Early Childhood Inclusion Quality Scale „ predstavuje škálu pre hodnotenie integrácie už v rannom detstve, detí v predškolskom veku. Specialink predstavuje, ako aj doteraz spomenuté nástroje, posun smerom k vyššej kvalite integrácie. Je možné ju využiť i na hodnotenie integrácie v základných a stredných školách. „The Specialink Early Childhood Inclusion Quality Scale „ Hodnotí , ktoré stredisko a do akej miery, prijalo zásady pre rozhodovanie o prijímaní detí so zdravotným postihnutím a zároveň zabezpečenie ich potrieb . Stupnica hodnotenia sa skladá zo šiestich predmetov a 92 ukazovateľov. Každá položka škály je hodnotená v celých číslach od 1 (nedostatočné) až 7 (vynikajúca) na základe ukazovateľov, ktoré opisujú kvalitu uvedenú pod 1, 3, 5 a 7 bodmi hodnotenia. Bodové skóre a celkové priemerné výsledky sa používajú pre analýzu.

Položky tvoriace začleňovania *SpeciaLink Inclusion Principles Scale* podľa Lero (2010):

1.	Princíp "zero reject"	Nie sú stanovené obmedzenia, ktoré by vylúčili deti s rôznymi úrovňami a typmi postihnutia.
2.	Princíp prirodzeného rozmeru	Centrum zapiše približne 10-15% detí s špecifickými potrebami, v "prirodzenom pomere" ich výskytu v rámci komunity.
3.	Rovnaké hodín / dni dochádzky dostupné pre každé dieťa	Deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami nie sú obmedzené v návštevnosti (napr. polovičný čas alebo menej dní v týždni) v porovnaní s deťmi bez špeciálnych potrieb.
4.	Plná účasť	Centrum sa zaväzuje umožniť plnú účasť detí so špeciálnymi potrebami v rámci pravidelnej skupinovej aktivity a rutíny cez ubytovanie, úpravy a ďalšiu podporu v prípade potreby. Klasický čas je obmedzený, alebo sa vyhnúť, keď sa intervencia môže byť vykonávaná v miestnosti a môže zahŕňať ďalšie deti.
5.	Maximálna možná účasť rodičov	Centrum robí konkrétne kroky na podporu rodičovskej účasti na individuálnych plánovacích programoch (IPP) a zasadnutia výboru, školenia a udalosti rodičovskej siete. To tiež zahŕňa rodiny, ktoré sa v maximalnej možnej miere zapájajú v poskytovaní starostlivosti, doprave, flexibilné hodiny stretnutia, preklady, atď..! "Maximálna možná účasť" sa nevyžaduje ako požiadavka zápisu, ale ukazuje, že všetko úsilie sa uskutočňuje, aby sa rodiny cítili vítané a ocenené.
6.	Vedenie, proaktívne stratégie a advokácke služby na vysokej kvalite, vrátane starostlivosti o dieťa.	Riaditeľ, personál a aktívna podpora integráciu oboch a to ako v centre i prostredníctvom verejných aktivít určených vykonať zmenu politiky a zaistiť dostatočnú podporu pre vysokú kvalitu, inkluzívne programy.

„The SpeciaLink Inclusion Practices Profile,“ sa skladá z 11 položiek a 158 ukazovateľov. Položky zahŕňajú fyzické aspekty prostredia, školenia zamestnancov a pracovníkov podpory integrácie, záznamy o vedení riaditeľa na podporu integrácie, spolupracujúce vzťahy s terapeutmi a odborníkmi, rozvoj a realizácie jednotlivých programových plánov (IPP / IVP) pre každé dieťa so špeciálnymi potrebami, zapojenie rodičov, zapojenie bežných detí v interakcii s deťmi so špeciálnymi potrebami, podporu pre zaradenie správnou radou riaditeľa alebo rodičovským poradným výborom a postupy na uľahčenie vstupu do školy. Bodové hodnotenie z položiek je porovnávané s vyjadreniami riaditeľov centier, učiteľov predškolských zariadení a dokumentácie.

Položky tvoriace začleňovania *SpeciaLink Practices* profil podľa Lero (2010):

1.	Fyzické prostredie	Do akej miery je vykonaná podpora začlenenia a zvýšenie dostupnosti.
2.	Zariadenia a materiály	Rozsah, v akom boli vykonané úpravy, špeciálne zariadenia a materiály, ktoré sú k dispozícii a používané spôsoby, ktoré umožňujú deťom pohodlne sa zúčastňovať vyučovania a zlepšovať svoje zručnosti a schopnosti.
3.	Rola riaditeľa	Riaditeľ sa aktívne zapája do podpory integrácie vedomosťami a svojím entuziazmom.
4.	Podpora tímu	Rozsah poskytovanej podpory zamestnancom prostredníctvom konzultačnej pomoci, flexibilná podpora v plnení potrieb jednotlivých detí.
5.	Školenia tímu	Počet zamestnancov, ktorí majú nejaké školenia týkajúce sa detí so špecifickými potrebami a možnosti ďalšieho vzdelávania personálu.
6.	Terapia	Do akej miery je v centre poskytovaná terapeutická intervencia pre deti. Do akej miery sa zamestnanci podieľajú na stanovovaní cieľov a spolupráci s rodičmi a terapeutmi.
7.	Individuálne plánovacie programy	Rozsah, v akom sa Individuálne plány podieľajú na informovaní a sú vytvorené spoluprácou učiteľov, poradcov, zamestnancov a rodičov.
8.	Rodičia detí so špeciálnymi potrebami	Do akej miery sa rodičia podieľajú, získavajú informácie a podieľajú sa na rozhodnutiach.
9.	Zapojenie detí bez špeciálnych potrieb	Rozsah interakcie medzi deťmi so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a ich rovesníkmi, Do akej miery sú prijímané ostatnými a do akej miery je uľahčená sociálna interakcia
10.	Predstavenstvo alebo poradný výbor	Podpora inklúzie predstavenstvom centra a rodičovskou radou je politikou centra a jej podpora je žiaduca i v širšom spoločenstve.
11.	Prechod do školy	Stupeň do akej miery budú spolupracovať miestne školy, školské rady, rodičia a tímy realizujúce integračné programy na podpore dieťaťa pri prechode do školy.

Záver

Problematika integrácie je veľmi rozsiahla. Orientovať sa vo veľkom počte usmernení, nariadení a metodických pokynov, rôznych informačno-metodických materiálov, znalosť legislatívnych zmien, nie je jednoduché a vyžaduje si hlbšiu štúdiu. Pri realizácii integrácie je nutné uvedomiť si i dôležitosť efektívnej komunikácie, prípravy učiteľov a zabezpečenie vhodného prostredia pre integrované dieťa, či už v špeciálnej triede alebo pri individuálnej integrácii v bežnej triede základných a stredných škôl.

Pri práci so žiakmi s špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami nezabúdame venovať veľkú pozornosť motivácii, prispôsobujeme sa ich individualite vhodným výberom nápravných techník a kladené úlohy musia byť primerané možnostiam žiaka. Nešetříme povzbudením, pochvalou, pochopením a prejavujeme trpezlivosť. Práca so žiakmi s špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami predstavuje systematickú a dlhodobú prácu pri ktorej rešpektujeme odporúčania psychologickkej a špeciálno-pedagogickej poradne.

SWOT analýza - Získané informácie a nápady umožnia riaditeľom škôl pomôcť skvalitniť prácu školy.

Vedenie školy a učitelia preukazujú svoju pedagogicko-profesionálnu úroveň tvorbou vlastných školských vzdelávacích programov. Taktiež preukazujú úroveň svojej vzdelávacej práce pri externom monitorovaní výsledkov. Na škole sú priamo zodpovední za dosahované výsledky pedagogickí pracovníci a učitelia, preto je nevyhnutné zaoberať sa kvalitou ich vzdelávacej práce. Nie je dôležitá honba za najlepšimi výsledkami, ale spokojnosť a prosperovanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Zoznam použitej literatúry

1. ALBERT, A., 2002: Rozvoj kvality v škole. Bratislava: Metodicko – pedagogické centrum, 2002. ISBN 80-8052-166-2.
2. BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M., 2007: Assessment a podporná diagnostika ve školském systému V: Vzdelávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami I. / Education of Pupils with Special Needs I. VZ MSM0021622443. 1. vyd. Brno: Paido, 2007, s. 65-74. Edice pedagogické literatury. ISBN 978-80-7315-163-8.
3. BIEWER, G., 2008: Inkluzívna pedagogika v strednej Európe – možnosti aplikácie: Skúsenosti z Rakúska, V:Východiská a perspektívy inkluzívnej pedagogiky v strednej Európe (Viedeň) Vydavateľ: PdF TU v Trnave 2008, ISBN 978-80-8082-180-7 39s. dostupné tiež na: <http://pdfweb.truni.sk/konferencie/vpipse/anotacie.pdf>
4. BOOTH, T.; AINSCOW, M.: Ukazatel inkluze 2009, 109 s., ISBN 80-903598-5-X, Rozvoj učení a zapojení ve školách, Centre for Studies on Inclusive Education 2002, Bristol, [cit. 2011-07-06] ISBN 1 872001 18 1 dostupné tiež na: <http://www.eenet.org.uk/resources/docs/Index%20Czech.pdf>
5. GAVORA, P., 1999: Úvod do pedagogického výskumu. Bratislava: Univerzita Komenského 2.vydanie, 1999, 236 s., ISBN 80-223-1342-4.
6. GROFČÍKOVÁ, S., 2007: Rôzne ponímanie pojmu inkluzívne vzdelávanie žiakov so špeciálnymi edukačnými potrebami v bežných školách, V: Súčasné teórie edukačných premien v školstve - Vzdelávanie v zrkadle doby 2.diel, Vydala Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Katedra pedagogiky, Nitra 2007, ISBN 987-80-8094-085-0 s.30-34
7. HAJDÚKOVÁ, V., 2008: Autoevalvácia – Príloha 1, V: Príručka na tvorbu školských zdelávacích programov pre materské školy, Bratislava 2008 ISBN 978-80-8052-324-4, 149 – 153 S., dostupné tiež na: http://www.issa.hu/file.php/1/moddata/forum/6/44/2._cast_-_prirucka_na_tvorbu_SVP_pre_MS_str_150-257.pdf
8. HAUSER, J.,2008: Štátny pedagogický ústav, Správa o priebehu a výsledkoch testovania žiakov deviatych ročníkov (k I. časti testovania žiakov 9. Ročníkov,

Bratislava 30. mája 2008 23s., dostupné tiež na:
http://www.nucem.sk/documents//26/testovanie_9_2008/spravaM9_08.pdf

9. HOLUBÍKOVÁ , M., 2004:Vybrané aspekty sociálnej integrácie mentálne postihnutých vo Švédsku a ich porovnanie s vybranými aspektmi sociálnej integrácie mentálne postihnutých na Slovensku, UK, Bratislava, 2004
10. HOLUBÍKOVA.M., 2007: Zabezpečenie sociálnej integrácie mentálne postihnutých vo Švédsku a na Slovensku - vybrané výsledky prieskumu z r. 2004 V: Paidagogos,roč.2007,č.1,ISSN 1213-3809 dostupné tiež na:
<http://www.paidagogos.net/issues/2007/1/4/article.html>
11. JÜLICH, M., 1996: Schulische Integration in USA. Bisherige Erfahrungen bei der Umsetzungen des Bundesgesetzes „Public Law 94-142“ – dargestellt anhand einer Analyse der „Annual Reports to Congress“. Bad Heilbrunn: Klinkhardt, 1996.
Dostupné tiež na <http://bidok.uibk.ac.at/library/beh1-03-tervooren-differenz.html>
12. KOMÁRIK, E. 2002: Metódy vedeckého poznávania človeka pre začiatočníkov. Bratislava: UK, 2002, 210 s. ISBN 80-223-1717-9.
13. 2008 Integrácia žiakov so ŠVVP do bežných základných a stredných škôl. .. dostupné tiež na: www.ksutn.sk/dokumenty/skolska_integracia.doc
14. KOVÁČOVÁ, B., a kol.2008: Analýza záujmových útvarov pre deti a mládež so znevýhodnením v inkluzívnej spoločnosti, V: Výchova v pedagogickom výskume a praxi, 2008, ISBN 978-80-8105-007-7, 656-661s., dostupné tiež na:
<http://www.spaeds.org/uploads/publikacie/vychova%20v%20pedag%20vyskume.pdf>
15. LERO, D. S., 2010: Assessing Inclusion Quality in Early Learning and Child Care In Canada with the SpecialLink Child Care Inclusion Practices Profile and Principles Scale, A report prepared for the Canadian Council on Learning, Dostupné na:
<http://www.speciallinkcanada.org/about/pdf/SpecialLink%20Research%20Report%20on%20Inclusion%20Quality%20Rating%20Scale.pdf>
16. MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov so špeciálno-pedagogickými potrebami v bežných základných školách, zo dna 12. decembra 1996 s platnosťou od 1. januára 1997dostupné tiež na:
http://www.ksunr.sk/VismoOnline_ActionScripts/File.aspx?id_org=451018&id_dokumenty=1448

17. MIŇOVÁ, M., a kol. 2007: Technika SWOT analýzy pri zisťovaní a posudzovaní kvality materskej školy V: Kvalita materskej školy v teórii a praxi Prešov 2007, ISBN 978-80-8045-443-2, 145-150 s., dostupné tiež na: www.zeliezovce.sk/download_file_f.php?id=117025
18. Portál ED. IDEA–Reauthorized Statute, ALIGNMENT WITH THE NO CHILD LEFT BEHIND ACT, 3s. Dostupné na: <http://www2.ed.gov/policy/speced/guid/idea/tb-nclb-align.pdf>
19. Portál ED. OVERVIEW - Executive Summary - Archived Information. Dostupné na: <http://www2.ed.gov/nclb/overview/intro/execsumm.html>
20. POŽÁR, L. a kol. 1996. Školská integrácia detí a mládeže s poruchami zraku. Bratislava: UK. ISBN 80-223-1101-4.
21. PLATTE, A. 2005: Didaktik inklusiver Bildungsprozesse: Perspektiven eroffenen und verändern. Ztschr. Behinderte in Familie, Schule und Gesellschaft, roč. 28, č. 2, 2005, s. 22-27.
22. SEIDLER, P. 2001. Integrácia výnimočného žiaka do školy bežného typu. 1. vyd. Porubská, G. - Seidler, P. - Kurincová, V: Diferenciácia, integrácia a kooperácia v edukačnom prostredí. Nitra : PF UKF, s. 169 – 242. ISBN 80-8050-415-6.
23. SEIDLER, P., KURINCOVÁ, V. 2005: Východiská školskej integrácie žiakov s poruchami (nielen) učenia, V: Dieťa so špeciálnymi potrebami v bežnej škole. Vydala Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Katedra pedagogiky, Libra n.o., Nitra – Hlohovec 2005,4-16 s., ISBN 80-8050-803-8, dostupné na: www.kpg.pf.ukf.sk/zborniky/zbornik%20prispevkov.pdf
24. SCHMIDTOVÁ, M. a kol. 2007: Integratívna pedagogika, V: Základy špeciálnej pedagogiky pre prácu so študentmi stredných a vysokých škôl, Vydala Univerzita Komenského v Bratislave - Pedagogická fakulta,. Bratislava 2007, ISBN 978-80-89113-30-9, 8-9 s., dostupné tiež na: www.displus.sk/studijne_materialy.pdf
25. SCHMIDTOVÁ, M., 2011: Inkluzívne vzdelávanie postihnutých, 45s., dostupné na: http://www.ksubb.sk/files/Inkluzivne_vzdelavanie_postihnutych.pdf
26. SCHWARTZOVÁ, Eva. 2005 Praktický pomocník pri každodennej práci riaditeľa. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum. ISBN 80-8045-394-2
27. Spoločný obecný úrad so sídlom v Trhovišti, Legislatívny sprievodca integráciou 2008., dostupné tiež na: <http://socutrhoviste.sk/subory/md252008.pdf>

28. Spracovateľ: Štátny pedagogický ústav, Štíhová, A., a kol. 2004: Metodické pokyny k výchove a vzdelávaniu žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách, Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách, Záznam o evidencii individuálne integrovaného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej a strednej škole (formulár)., dostupné tiež na: www.dieta.sk/files/metpok.doc
29. ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA, Školská integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) a vzdelávanie žiakov so ŠVVP v špeciálnych triedach ZŠ, Bratislava, september 2011., dostupné tiež na: http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/Skolska_integracia_ziakov_so_SVVP.pdf
30. USTOHALOVÁ, T., 2008: Efektívna komunikácia – cesta k úspešnej školskej integrácii, Prešov 2008, ISBN 978-80-8045-524-8,. s.50, dostupné tiež na: <http://www.rocepo.sk/downloads/RocMetPrirucky/EfektivnaKomunikacia.pdf>
31. VANÍKOVÁ, V., 2007: Rukoväť pre riaditeľov a pedagogických zamestnancov základných škôl pre prácu so žiakmi so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami pre školský rok 2007 / 2008, Zvolen 31.08. 2007., dostupné tiež na: www.downovsyndrom.sk/sds/.../rukovat_Integracia_2007_2008.doc
32. VAŠEK, Š., 2003: Základy špeciálnej pedagogiky. Bratislava, Sapientia 2003. 1. vydanie. 210 strán. ISBN 80-968797-0-7. .., dostupné tiež na: http://files.skolackovia.meu.zoznam.sk/200000080-27d7328d15/Specialna_pedagogika.pdf
33. vyhláška MŠ SR č. 307/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním
34. vyhláška MŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách
35. Vyhláška MŠ SR č. 41/1996 Z.z. o pedagogickej a odbornej spôsobilosti pedagogických zamestnancov v znení neskorších predpisov
36. Yell, M.L.: Pearson Allyn Bacon Prentice Hall, dostupné na: <http://www.education.com/reference/article/goals-no-child-left-behind/>
37. ZÁKON č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) z 22.marca 1984

38. ZÁKON č. 5/2005Z.z. z 2. decembra 2004, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 477/2002 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 445/2003 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov
39. ZÁKON č. 245 /2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov
40. ZÁKON č. 365/2004 z 20. mája 2004 o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)
41. ZÁKON č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
42. ZÁKON č. 428/2002 Z.z. o ochrane osobných údajov
43. ŽOVINEC, E., 2007: Inklúzia žiakov so špeciálnymi potrebami vo vzdelávaní a výchove, V: Súčasné teórie edukačných premien v školstve - Vzdelávanie v zrkadle doby 2.diel, Vydala Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Katedra pedagogiky, Nitra 2007, ISBN 987-80-8094-085-0 s.85-92